

Valtuutettu Ella Partasen ym. valtuustoaloite nuorisovaltuuston läsnäolo- ja puheoikeudesta kaupunginvaltuuston ja kaupunginhallituksen kokouksiin sekä aloitteenteko-oikeus

KV 28.02.2022 § 25

Valtuutettu Ella Partanen jätti 28.2.2022 valtuuston puheenjohtajalle valtuustoaloitteen nuorisovaltuuston läsnäolo- ja puheoikeudesta kaupunginvaltuuston ja kaupunginhallituksen kokouksiin sekä aloitteenteko-oikeus.

Valtuustoaloitteen olivat allekirjoitteet myös Anniina Kontiokorpi, Helmi Vanhanen, Sari Huovinen, Wilma Poutanen, Hannele Autti, Terhi Savolainen, Antti Saarelainen, Margareetta Rätty, Jouni Porokka, Ville-Pekka Timonen, Ville Toivanen, Karita Kaita, Jenni Laasonen, Päivi Eteläpää, Helena Hulmi ja Jere Nuutinen.

Päätös:

Lähetettiin kaupunginhallituksen valmisteltavaksi.

KH 15.08.2022 § 278
3226/00.02.00.03/2022

Kaupunginhallitus päätti kokouksessaan 15.3.2022 lähettää asian konsernipalvelujen valmisteltavaksi.

Ella Partanen ja 16 muuta kaupunginvaltuutettua ovat tehneet 28.2.2022 valtuustoaloitteen jossa esitetään, että Joensuun nuorisovaltuustolle myönnetään läsnäolo ja puheoikeus sekä kaupunginvaltuuston ja kaupunginhallituksen kokouksiin sekä myönnetään aloitteenteko-oikeus.

Valtuustoaloitteen mukaan nuorisovaltuustolla on tällä hetkellä läsnäolo- ja puheoikeus vain lautakunnissa. Nuorisovaltuustolla ei ole läsnäolo- ja puheoikeutta kaupunginhallituksen ja kaupunginvaltuuston kokouksissa, eikä myöskään aloitteenteko-oikeutta.

Valtuuston kokouksessa 1/2022 hyväksyttiin osallisuusohjelma, jossa on kirjattu: *“Kehitämme lasten ja nuorten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia osana Lapsiystävällinen kunta -mallia”*. Hyväksymällä aloitteen lisäksi se nuorten aitoja vaikuttamismahdollisuuksia ja osallisuutta sekä tukisi lapsiystävällisen toimintakulttuurin muutosta. Tärkeää on, että nuorilla on aito mahdollisuus vaikuttaa valmistelu- ja päätöksentekovaiheessa kuin myös toteutuksessa ja arvioinnissa.

Vastaus valtuustoaloitteeseen:

Kuntalain 26 §:n mukaan nuorten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien varmistamiseksi kunnanhallituksen on asetettava nuorisovaltuusto tai vastaava nuorten vaikuttajaryhmä ja huolehdittava sen toimintaedellytyksistä.

Nuorisovaltuustolle on annettava mahdollisuus vaikuttaa kunnan eri toimialojen toiminnan suunnitteluun, valmisteluun, toteuttamiseen ja seurantaan asioissa, joilla on merkitystä kunnan asukkaiden hyvinvointiin, terveyteen, opiskeluun, elinympäristöön, asumiseen tai liikkumiseen sekä muissakin asioissa, joiden nuorisovaltuusto arvioi olevan lasten ja nuorten kannalta merkittäviä. Nuorisovaltuusto tulee ottaa mukaan lasten ja nuorten osallistumisen ja kuulemisen kehittämiseen kunnassa.

Kuntalakiin on otettu vuorovaikutus- ja vaikuttamistoimielimiä koskevat säädökset. Tällä on pyritty siihen, että kuntalaista näkyisi kunnan toiminnan ja hallinnon kokonaisuus. Nuorisovaltuusto on yksi vaikuttamistoimielimistä. Vaikuttamistoimielimet ovat edustamansa ryhmän osallistumis- ja

vaikuttamiskanavia. Ne eivät ole kunnan varsinaisia toimielimiä, joista säädetään kuntalain 30 §:ssä. Niiden tarkoituksena on olla edustamansa ryhmän kuulemis- ja vaikuttamiskanavia ja ne välittävät ryhmän näkemykset kunnan päätöksentekoon valmisteluvaiheessa.

Nuorisovaltuuston vaikuttamismahdollisuus kunnan toiminnan suunnitteluun, valmisteluun, toteuttamiseen ja seurantaan ulottuu kaikille kunnan toimialoille. Käytännössä nuorisovaltuustolle tulee antaa riittävästi tietoa niistä hankkeista, joilla arvioidaan olevan merkitystä säännöksessä mainittuihin asukkaiden hyvinvointiin, terveyteen, opiskeluun elinympäristöön, asumiseen ja liikkumiseen. Nuorisovaltuusto voi myös oma-aloitteisesti ottaa kantaa asioihin ja lausua sellaisista asioista, joiden se arvioi olevan lasten ja nuorten kannalta merkittäviä.

Joensuun kaupungin hallintosäännön 30 §:n mukaan kaupungissa on nuorisovaltuusto, vanhusneuvosto ja vammaisneuvosto, joiden kokoonpanosta, asettamisesta ja toimintaedellytyksistä päättää kaupunginhallitus.

Joensuussa nuorisovaltuustolla on ollut kaudesta 1999-2000 edustajansa lautakunnissa, johtokunnissa ja jaostoissa. Kyseinen menettely on ollut edistyskennällistä. Joensuussa on katsottu, että menettely on perusteltua nuorisovaltuuston osalta, koska nuorisovaltuuston jäsenillä ei ikänsä puolesta ole mahdollista tulla valituksi kunnan toimielimiin ja näin ollen tätä kautta heidät voidaan osallistaa ja ottaa mukaan asioiden valmisteluun juuri kuntalain mukaisesti.

Joensuussa nuorisovaltuusto nimeää edustajansa kaupunkirakenne-, rakennus- ja ympäristö-, kasvatus- ja koulutus-, kulttuuri- ja liikunta- ja osallisuus- ja vetovoimalautakuntaan sekä seudulliseen joukkoliikennejaostoon ja sosiaali- ja terveyspalvelujen neuvottelukuntaan. Toimielimet tekevät itsenäisiä päätöksiä ja valmistelevat asioita sekä kaupunginhallituksen, että kaupunginvaltuuston päätettäväksi. Nuorisovaltuuston edustajille on nimetty toimialoilta kummivirkamiehet, jotka ohjaavat ja opastavat nuorisovaltuuston edustajia toimielintyöskentelyssä. Joensuun kaupunginhallitus on käsitellyt edustajien nimeämistä kokouksessaan 6.9.2021 § 358.

Nuorisovaltuusto vieraillee vuosittain 1-2 kertaa kaupungin johtoryhmässä, jossa käydään läpi nuorisovaltuuston toiminnan vuosisuunnittelua ja nuorisovaltuuston toimintaan liittyviä kehittämisehdotuksia. Vastavuoroisesti myös viranhaltijat ovat vierailleet nuorisovaltuustossa. Nuorisovaltuusto organisoii ja järjestää mm. päättäjätapaamisia, jotka ovat tärkeitä kuulemisen ja vaikuttamisen kanavia.

Kuntalain 14 §:n mukaan kunnassa on valtuusto, joka vastaa kunnan toiminnasta ja taloudesta sekä käyttää kunnan päätösvaltaa. Perustuslain 121 §:n mukaan kunnan hallinto perustuu kunnan asukkaiden itsehallintoon. Tämän on katsottu merkitsevän muun muassa sitä, että kunnan asukkaiden on valittava kunnan ylin toimielin, valtuusto ja että valtuustolla on yleinen toimivalta päättää kunnan asukkaiden yhteisistä asioista.

Valtuuston tehtävänä on käyttää kunnan päätösvaltaa. Valtuustokäsittelyssä on kyse asioiden päätöksentekovaiheesta ei asioiden valmistelusta. Läsnäolo-oikeuden osalta voidaan myös todeta, että valtuuston kokoukset ovat avoimia kaikille kuntalaisille. Lisäksi kokoukset videoidaan ja ne ovat nähtävillä Joensuun kaupungin kotisivuilla.

Kuntalain mukaan kunnanhallitus vastaa kunnan hallinnosta ja taloudenhoidosta sekä valtuuston päätösten valmistelusta, täytäntöönpanosta ja laillisuuden valvonnasta. Kunnanhallitus valvoo kunnan etua, edustaa kuntaa ja käyttää kunnan puhevaltaa.

Kunnanhallitukselle asiat tulevat pääsääntöisesti toimielinten valmistelusta. Näin ollen valmisteluvaiheessa käsiteltyyn ovat ottaneet osaa myös toimielimissä olevat nuorisovaltuuston edustajat.

Kaupunginhallituksen osalta on myös hyvä todeta, että kaupunginhallitus kokoontuu pääsääntöisesti joka maanantai klo 15:00. Kokousasioihin tutustuminen

ja perehtyminen vaatii paljon aikaa ja kokoukset ovat usein kestoiltaan melko pitkiä. Tässä on hyvä huomioida nuorten ajankäyttöön liittyvät asiat.

Kuntalain 23 §:n mukaan kunnan asukkaalla sekä kunnassa toimivalla yhteisöllä ja säätiöllä on oikeus tehdä aloitteita kunnan toimintaa koskevissa asioissa. Säännöstä on tulkittu niin, että aloiteoikeus on kaikenikäisillä kunnan asukkailla. Nuorisovaltuustolla on jo nykyiselläänkin yhdenvertainen oikeus tehdä aloitteita, kuin muillakin kunnan asukkailla sekä kunnassa toimivilla yhteisöillä ja säätiöillä. Mikäli aloitteesta mainitusta asiasta päättäminen kuuluu kaupunginvaltuuston päätettäviin asioihin, aloite voi tätä kautta tulla myös kaupunginvaltuuston käsiteltäväksi. Kaupunginvaltuusto käsiteli kokouksessaan 13.6.2022 nuorisovaltuustolta tulleen aloitteen. Toisaalta kuntalaisaloitteisiin annetut vastaukset tuodaan tiedoksi valtuustolle vuosittain, vaikka kyseessä ei olisikaan aloite, joka olisi kuulunut valtuuston toimivaltaan. Ei ole tarkoituksenmukaista, eikä tasapuolista, että valtuusto käsitelisi tiettyjä aloitteita kokouksissaan myös silloin, jos aloitteesta mainittu asia ei kuulu valtuuston päätösvaltaan.

Yllä selvitetyn perusteella ei ole tarkoituksenmukaista myöntää nuorisovaltuuston edustajille puhe- ja aloiteoikeutta kaupunginvaltuuston ja kaupunginhallituksen kokouksissa, koska nuorisovaltuuston tehtävänä nuorison kuulemis- ja vaikuttamiskanavana on välittää nuorison näkemys kunnan päätöksentekoon valmisteluvaiheessa. Nuorisovaltuuston näkemykset tulevat selkeimmin kaupunginvaltuuston tietoon nuorisovaltuuston valmisteluvaiheen perusteltujen kannanottojen välityksellä.

Jotta osallisuusohjelmaan kirjattu, *“Kehitämme lasten ja nuorten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia osana Lapsiystävällinen kunta -mallia”* toteutuu, tulee edustusten lisäämisen sijaan yhdessä nuorisovaltuuston ja toimialojen kanssa kehittää jo olemassa olevia ja uusia toimintatapoja, joiden kautta nuorisovaltuuston edustajat voidaan entistä paremmin ottaa mukaan asioiden valmisteluun mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Tätä edesauttaa muun muassa se, että osana Unicefin Lapsiystävällinen kunta -mallia Joensuu on asettanut tavoitteeksi Lapsivaikutusten systemaattisen käyttöönoton kaikilla toimialoilla ennalta suunnitellusti ja ohjeistusta noudattaen. Lapsivaikutusten arviointi on myös osana valmistelussa olevaa vaikutusarviointiohjetta. Otettaessa käyttöön vaikutusten arviointi, tarkoittaa se nuorisovaltuuston mukaan ottamista asioiden valmisteluun entistä paremmin.

Valmistelija: Hallintopalvelut

Kaupunginjohtajan päätösehdotus:

Kaupunginhallitus ehdottaa, että kaupunginvaltuusto päättää

merkitä edellä olevan vastauksena valtuutettu Ella Partasen ynnä muiden valtuustoaloitteeseen ja todeta aloitteen loppuun käsitellyksi.

Päätös:

Kaupunginhallitus päätti yksimielisesti palauttaa asian uudelleen valmisteltavaksi saatteella, että selvitetään millaisia käytäntöjä muissa kunnissa nuorten osallistamiseen on otettu käyttöön sekä kirjataan vastaukseen tarkemmin meillä jo suunnitellut toimet. Asian yhteydessä kuullaan myös nuorisovaltuustoa siitä, millaisia vaikuttamistapoja he kaipaavat.